

Metodické vysvětlivky

Vývoj indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) se od r. 2007 sleduje na nových spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem.

Nové revidované spotřební koše (indexní schémata) byly projednány a schváleny komisí složené ze zástupců statistických orgánů, ministerstev (MPSV ČR, MF ČR, MMR ČR, MPO ČR, Mze ČR, MŠMT ČR), ČNB, Vysoké školy ekonomické, odborových svazů aj.

Ve spotřebních koších byl proveden nový výběr výrobků a služeb - cenových reprezentantů a konstruován nový vahový systém. Členění úhrnných indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) vychází z mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu (CZ-COICOP - Classification of Individual Consumption by Purpose) a třídí výrobky a služby do **12 hlavních oddílů**.

- 1. Potraviny a nealkoholické nápoje**- zahrnuje veškeré potraviny včetně nealkoholických nápojů.
- 2. Alkoholické nápoje a tabák** - zahrnuje alkoholické nápoje a tabákové výrobky.
- 3. Odívání a obuv** - zahrnuje veškeré textilní zboží, konfekci, obuv, vč. oprav.
- 4. Bydlení, voda, energie, paliva** - zahrnuje nájemné, úhrady za užívání družstevních bytů, služby spojené s užíváním bytu, výrobky a služby pro běžnou údržbu bytů, dodávku vody, všechny druhy energií (elektřina, plyn, teplo), tuhá paliva.
- 5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy** - zahrnuje nábytek a bytové vybavení, bytový textil, ložní a stolní prádlo, domácí spotřebiče, prací a úklidové prostředky, nádobí a ostatní potřeby pro domácnost, služby čištění, prádelen a opravy spotřebičů.
- 6. Zdraví** - zahrnuje farmaceutické a zdravotnické výrobky, stomatologické výrobky, služby očních optiků, služby lékařů, lázeňskou péči.
- 7. Doprava** - zahrnuje osobní dopravní prostředky vč. oprav a náhradních dílů, pohonné hmoty, veřejnou dopravu (železniční, autobusová, místní, letecká), dopravu žáků a studentů.
- 8. Pošty a telekomunikace** - zahrnuje poštovní služby, telefonní přístroje (mobilní telefony) a telefonní služby.
- 9. Rekreace a kultura** - zahrnuje rozhlasové a televizní přijímače vč. oprav, magnetofony, knihy, časopisy, hračky, hudební nástroje, papírenské zboží, sportovní potřeby, kulturní služby, sportovní aktivity, tuzemskou a zahraniční rekreaci.
- 10. Vzdělávání** - zahrnuje všechny stupně vzdělávání vč. výuky jazyků.
- 11. Stravování a ubytování** - zahrnuje jídla a nápoje v restauracích, obědy v závodním stravování, stravování žáků a studentů, ubytování v hotelích, v penzionech, chatách, na internátě a vysokoškolské koleji.
- 12. Ostatní zboží a služby** - zahrnuje služby osobní péče, elektrické spotřebiče pro osobní péči, kosmetické výrobky, klenoty, hodinky, koženou galantérii, pojištění (osob, bytů, domů, automobilů), sociální a finanční služby, správní a administrativní poplatky.

Výběr reprezentantů

Za cenové reprezentanty byly vybrány především výrobky a služby, které se významně podílejí na výdajích obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby.

Počet cenových reprezentantů v novém spotřebním koši pro výpočet indexů spotřebitelských cen je následující:

<u>Skupina zboží a služeb</u>	<u>Počet reprezentantů</u>
Ú h r n	700
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	161
2. Alkoholické nápoje a tabák	21
3. Odívání a obuv	67
4. Bydlení, voda, energie, paliva	46
5. Bytové vybavení, zař. domácnosti, opravy	81
6. Zdraví	20
7. Doprava	81
8. Pošty a telekomunikace	4
9. Rekreace a kultura	110
10. Vzdělávání	12
11. Stravování a ubytování	42
12. Ostatní zboží a služby	55

Výběr reprezentantů pro všechny typy indexů je stejný, pouze u jednotlivých sociálních skupin domácností nejsou některé výrobky a služby zastoupeny.

Metoda zjišťování spotřebitelských cen

Ceny jednotlivých druhů zboží a služeb jsou zjišťovány měsíčně, přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách služeb (cca 9000), pracovníky statistických orgánů ve 35 vybraných okresech v celé ČR a hl.m. Praze.

Ze zjištěných cen je vypočtena za jednotlivé reprezentanty **průměrná cena** za ČR, která vstupuje do výpočtu všech typů indexů spotřebitelských cen kromě indexů za domácnosti žijící v hl. m. Praze. Průměrné ceny reprezentantů vstupující do výpočtu indexů za domácnosti žijící v hl. m. Praze jsou shodné s průměrnými cenami zjištěnými v hl. m. Praze pro výpočet indexů spotřebitelských cen za ČR s výjimkou reprezentantů lázeňská péče, vstupenka na lyžařský vlek, ubytování v hotelích, penzionu, chatě, v internátě a vysokoškolské koleji, stravování ve vysokoškolské menze, poplatků za přijímací řízení na vysokou školu, školné na vyšší odborné škole, školné na soukromé vysoké škole, u kterých jsou do výpočtu přebírány průměrné spotřebitelské ceny za ČR.

Váhový systém

Váhy byly vypočteny za následující skupiny domácností: **domácnosti celkem, domácnosti důchodců, domácnosti žijící v hl. m. Praze.**

U všech typů indexů byly váhy stanoveny na základě údajů o výdajích domácností podle výsledků statistiky rodinných účtů za rok 2005, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů. U indexu spotřebitelských cen vychází váhy ze struktury průměrných výdajů všech domácností, u indexů za sociální skupiny ze struktury výdajů příslušné sociální skupiny domácností, u indexů za hl. m. Prahu ze struktury výdajů domácností žijících v hl. m. Praze.

Domácnosti důchodců – pro účely statistiky rodinných účtů jsou definovány jako domácnosti bez ekonomicky aktivních členů, v čele domácnosti je nepracující důchodce a žádný jiný člen není ekonomicky aktivní. Pracovní aktivita může být pouze krátkodobá, přičemž příjmy z pracovní činnosti nesmí u žádného člena domácnosti přesáhnout 12 tis. Kč za rok.

Od roku 2010 byly váhy aktualizovány na úrovni COICOP 4 dle výdajů domácností statistiky národních účtů v roce 2008. Podíly cenových reprezentantů v jednotlivých skupinách COICOP 4 odpovídají struktuře výdajů domácností ze statistiky rodinných účtů v roce 2005.

Způsob výpočtu indexů

Výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova:

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} * p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} * 100$$

p_1	<i>cena zboží (služby) ve sledovaném (běžném) období</i>
p_0	<i>cena zboží (služby) v základním období</i>
$p_0 \cdot q_0$	<i>stálá váha - výdaje domácností za zboží (službu) v základním období</i>

Od roku 2010 došlo u cenových indexů ke změně ceny základního období z prosince 2005 na prosinec 2009. Vypočtené indexy jsou na všech úrovních spotřebního koše řetězeny k základu rok 2005 = 100. K převedení indexu k základu prosinec 2009 = 100 do časové řady indexů k základu 2005 = 100 se používá konstanta (index za prosinec 2009 k základu rok 2005 = 100). Index k základu rok 2005 = 100 je vypočítán vynásobením konstanty indexem k základu prosinec 2009 = 100. Tím je zajištěno pokračování dosavadní časové řady indexů rok 2005 = 100, ze které jsou počítány indexy k dalším základům (předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100 a index klouzavých průměrů za posledních 12 měsíců k průměru 12 předcházejících měsíců).